

Грошко Т. В.,
БДФЕУ, м. Чернівці

ДИСКУРС У ЛІНГВІСТИЧНІЙ ПАРАДИГМІ: ЖАНРОВА КЛАСИФІКАЦІЯ (БАНКІВСЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ТА ХУДОЖНИЙ ДИСКУРСИ)

У статті досліджуються три типи дискурсу (банківський, публіцистичний та художній). Наведено класифікація дискурсів та їхні основні риси та ознаки.

Ключові слова: дискурс, вторинна номінація, банківський термін, банківські номінації, номінативний ланцюжок.

В статье исследованы три типа дискурса (банковский, публицистический и художественный). Проанализировано классификацию дискурсов, их основные черты и признаки.

Ключевые слова: дискурс, вторичная номинация, банковский термин, банковские номинации, номинативная цепочка.

The article examines three types of discourse (bank, journalistic and belles-lettres). The classification of discourses and their main features and characteristics are examined.

Key words: discourse, secondary nomination, banking term, banking nomination, nominative chain.

Функціонуючи у різних сферах суспільного життя, мова набуває типових стильових ознак. Ці колективно усвідомлені різновиди мови, що об'єднують мовні одиниці за їх функціональним призначенням у певні структури, утворюють систему функціональних (або структурно-функціональних) реєстрів.

У сучасному мовознавстві дискурс розглядається як мовленнєве явище, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування та тексту як його продукту [3; 3]. Іншими словами, дискурс – це абстрактний інваріантний опис структурно-семантичних ознак, реалізованих у конкретних текстах. У процесі комунікації є максимальною можлива відповідність між дискурсом як абстрактною системою правил і дискурсом (або текстом) як конкретним вербальним втіленням цих правил.

Багатоплановість дискурсу як об'єкта дослідження зумовила багатоаспектність його вивчення.

Так, З. Я. Тураєва розрізняє п'ять основних аспектів поняття дискурс: 1) онтологічний; 2) гносеологічний; 3) лінгвістичний; 4) психологічний; 5) прагматичний [2, р. 109].

М. І. Откупщикова виокремлює 6 основних аспектів дискурсу: 1) комунікативний; 2) модальний; 3) структурний; 4) прагматичний; 5) референційний; 6) номінативний [1, с. 44].

Як і більшість сучасних лінгвістів, ми дотримуємося думки, що саме дискурс можна вважати процесом і результатом мовної діяльності комунікантів.

Особливо важливого значення при описі дискурсивної номінації набуває врахування специфіки породження дискурсу. Номінаційні одиниці як складові дискурсу диференційовано залежно від конкретного позначення денотата та сигніфікату: однооб'єктні номінації формують ланцюг кореферентності, ономазіологічну парадигму назв; різнооб'єктні – позначають різні референти.

У структурі банківського дискурсу знаходить відображення тип певної особистості і, як наслідок, перспективним видається дослідження дискурсу особистості, зокрема – авторитарної [4, с. 13]. Використання комунікантами стратегій і тактик некооперативного спілкування приводить до визначення та вивчення конфліктного дискурсу.

Банківський дискурс, за нашими спостереженнями – це цільові висловлювання, насичені складною та специфічною термінологією, яка потребує володіння відповідними знаннями й мовленнєвою діяльністю банківської сфери.

Фаховий (банківський) дискурс використовується при створенні банківських документів, написанні звітів тощо.

Банківський дискурс охоплює: грошово-кредитну справу, головним суб'єктом банківської справи є банк; залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб, розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків фізичних і юридичних осіб; сферу, яка є однією з найважливіших і невід'ємних структур ринкової економіки; сукупність різних взаємопов'язаних банків та інших кредитних установ, що діють у рамках єдиного фінансово-кредитного механізму.

Лексика банківського дискурсу складається із трьох груп лексичних одиниць: спеціальної фахової лексики (*Forfeiting, Deposit, Off-balance, countinghouse etc*), загальнонаукової (*savings bank, money box, cash in hand*) і міжгалузевої (*balance sheet, accounting, depository financial institution*), загальноповсякденної лексики (*transaction, funds, investment, firm*). Фактологічний аналіз показав, що специфіка банківського дискурсу зумовлена тим, що концепт «BANK» функціонує в межах трьох контекстів: банківської справи, оскільки банківський компонент є складовою значення; міжгалузевої лексики; у вузькофаховому фаховому контексті, до якого безпосередньо належить предмет банківська справа.

Банківському дискурсу властиві ознаки, що виявляються у його надзвичайно чіткій структурованості. Ці ознаки передаються через низку метадискурсивних мовних одиниць, які допомагають адресату ліпше орієнтуватися в дискурсі.

На основі проаналізованих текстів, для банківського дискурсу характерні: **вживання слів у прямому значенні; понятійність і предметність тлумачень; логічна побудова; наявність специфічних термінів; об'єктивний аналіз; узагальненість понять і явищ; точність і лаконічність висловлювань; аргументація та переконливість тверджень; однозначне пояснення причинно-наслідкових відношень; докладні висновки; широке використання складних речень, зокрема складнопідрядних з чітким логічним зв'язком між компонентами.**

У результаті аналізу текстових фрагментів, що репрезентують банківський дискурс, ми дійшли висновку, що основні мовні засоби спрямовані на інформування та пізнання і характеризуються:

- великою кількістю наукових номінацій, де ядерним виступає компонент «**BANK**» (*overdraft, deposit, clearing bank, debit, etc*);
- існуванням схем, таблиць, графіків, діаграм та інших знаків, які вживаються в банківській справі;
- наявністю чіткої композиційної структури тексту (послідовний поділ на розділи, частини, пункти, підпункти, параграфи, абзаци із застосуванням цифрової або літерної нумерації);
- вживанням, поряд із переважним використанням іменників та відносних прикметників, дієслівних форм, узагальнених чи неозначених, як правило, теперішнього часу, що констатують певні явища й факти; значною роллю дієприслівникових та дієприкметникових зворотів, які додатково характеризують дії, предмети та явища;
- монологічним характером дискурсів.

Отже, банківський дискурс є специфічною функціонально-комунікативною категорією, за допомогою якої реалізується інтенція адресанта в плані поліпшення ефективності комунікації.

Публіцистичний дискурс дає широкий матеріал для розв'язання численних проблем мовної комунікації, комунікативної діяльності. У нашому дослідженні цей тип дискурсу, тематично маркований банківськими термінами, виконує функцію формування масової свідомості, впливу на неї через добір банківської інформації.

Стилістичні риси цього дискурсу такі:

- документалізм, що виявляється в об'єктивності та перевірності фактологічності викладу;
- стриманість, офіційність, що підкреслюють значущість фактів, інформації;
- узагальненість, абстрагування та понятійність викладу матеріалу.

Наприклад:

Other reports will include consumer credit for February (Monday); wholesale trade inventories for February (Wednesday); the February trade deficit (Thursday); and March import prices and the Reuters/University of Michigan consumer sentiment survey (Friday) [5], де наявні риси офіційності та понятійності.

According to traders, at the close of the New York cash market on Friday, the rate on the outstanding three the six-month bill was 1. 52 percent and the rate on the four 1. 49 per cent [5], даний текстовий фрагмент показує перевірність фактологічності викладу.

Художній дискурс як різновид мови, що виражає мистецьку форму суспільної свідомості, слугує для художньо-творчої діяльності мовців і має мистецьку сферу поширення. Основна ознака художнього дискурсу – використання мовних засобів у образно-естетичній функції.

Основними ознаками художнього дискурсу виступають: відтворення дійсності в образній формі; експресія як інтенсивність вираження; зображуваність; відсутність певної регламентації використання засобів та способів їх поєднання, будь-яких приписів; суб'єктивізм розуміння та відображення.

Основні мовні засоби художнього дискурсу, в тому числі і в тематично-маркованих художніх творах, які є предметом нашого дослідження:

- наявність усього багатства найрізноманітнішої лексики, переважно конкретно-чуттєвої (назви осіб, речей, дій, явищ, ознак): *He was likewise curious about stocks and bonds and he learned that some stocks and bonds were not worth the paper they were written on, and that others were worth much more than their face value indicated* [6];

- використання емоційно-експресивної лексики (синонімів, антонімів, анонімів, фразеологізмів): *He was a big man, enormous, with a face, his father said, something like that of a pig; and he wore a high beaver hat and a long frock-coat which hung loosely about his big chest and stomach* [6];

- запровадження авторських новотворів (слів, значень, виразів, формування індивідуального стилю митця): *... livelihood and a personal spear on which to impale governments, presidents, prime ministers, and assorted politicians when any of their fiscal acts displeased him* [6];

- широке використання різноманітних типів речень, синтаксичних зв'язків.

Функціональні дискурси взаємодіють між собою. Найбільше це стосується художнього, публіцистичного та розмовного реєстрів. Замкнутими, стійкими є офіційно-діловий, науковий, конфесійний реєстри. Складовими фахового дискурсу виступають номінативні одиниці.

Література:

1. Откупщикова М. И. Синтаксис связного текста: [учебное пособие]: / М. И. Откупщикова. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1982. – 103 с.
2. Тураева З. Я. Лингвистика текста и категория модальности / З. Я. Тураева // Вопросы языкознания. – 1994. – № 3. – С. 105-114.
3. Шевченко І. С. Проблеми типології дискурсу. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / І. С. Шевченко, О. І. Морозова. – Х. : Константа, 2005. – 354 с.
4. Poluzhyn M. Basic Problems of Speech Act Theory / М. М. Poluzhyn, Vrabel T. – Uzhhorod : Lira, 2005. – 100 p.
5. Bank of America Accused in Ponzi Lawsuit: [http:// www.wallstreetjournal.com](http://www.wallstreetjournal.com).
6. Dreiser Th. The Financier / Th. Dreiser [Електронний ресурс]. – Режим доступу до тексту : // <http://www.gutenberg.org>.